

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ตลอดจนการเมือง และการปกครองของประเทศ เป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้น เนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ เข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน แนวโน้มของสังคมไทยกำลังพัฒนาไปสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องพัฒนาและ เพิ่มพูนความรู้พื้นฐานของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การศึกษาจึงมีความสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถ และเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของประเทศ ดังพระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ที่โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 ตอนหนึ่ง มีความว่า

เพื่อให้ระบบการศึกษาสามารถสนองตอบความต้องการและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาพลเมืองของประเทศให้มีความรู้ และปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และสามารถสร้างสรรค์สังคมไทยให้เจริญก้าวหน้า และสร้างความสมดุลในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคมการเมือง วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2535:1)

ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2535 รัฐได้ให้ความสำคัญแก่การศึกษา โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ระดับ คือ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา แต่ละระดับการศึกษาต่างก็มีจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแตกต่างกันออกไป ในส่วนการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณธรรม ความรู้

ความสามารถ และทักษะต่อจากระดับประถมศึกษา ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของตนเอง ทั้งในด้านวิชาการและวิชาชีพ ตลอดจนมีความสามารถในการประกอบ การงานและอาชีพตามควรแก่วัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2535:7)

จากการประเมินผลตามแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ของกระทรวงศึกษาธิการ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลจากการดำเนินงาน ตามนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษา ได้มุ่งขยายโอกาสให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการทุกรูปแบบทั้งในระบบ โรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน ปรากฏว่าจำนวนนักเรียนที่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ยังไม่เป็นที่พอใจเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2530-2533 คือ นักเรียนที่คาดว่าจะรับ ได้ในแผน 1,288,940 คน 1,345,850 คน 1,433,870 คน และ 1,531,060 คน ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่รับได้จริง 1,212,223 คน 1,215,820 คน 1,276,274 และ 1,387,921 คนตามลำดับ จะเห็นว่ากระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานทำให้มีนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 90.94 ของเป้าหมายนักเรียนในแผน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 10-14)

ในปีการศึกษา 2532 กระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงการขยายโอกาสทางการศึกษา ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นเพิ่มเติมจากที่หน่วยงานต่างๆ ดำเนินการอยู่ในปีการศึกษา 2533 คณะรัฐมนตรี มีมติเห็นชอบให้ขยายการศึกษาภาคบังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยประกาศในท้องที่ที่มีความพร้อมเป็นปี ๆ ไปทั้งนี้โดยให้มีการแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ในระยะที่ดำเนินการแก้ไขดังกล่าวได้ให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติดำเนินโครงการนำร่อง ขยายโอกาสทางการศึกษาโดยยังไม่บังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนซึ่งดำเนินการ ในปีแรก 119 โรงเรียนและปีการศึกษา 2534 ได้ขยายเพิ่มอีก 1,150 โรงเรียน

ในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายเร่งขยายการศึกษาและบริการการศึกษาให้ทั่วถึง กระจายโอกาสและ สร้างความเป็นธรรมให้แก่กลุ่มผู้ด้อยโอกาสต่าง ๆ ให้ได้รับบริการทางการศึกษาทุกระดับและทุก ประเภทการศึกษา โดยมีมาตรการกระจายโอกาส และกระจายบริการการศึกษาให้ไปสู่ภูมิภาค และสนับสนุนให้เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เร่งขยายบริการการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบ และ

วิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้ที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาได้มีโอกาสเข้าเรียนทุกคนจัดสรรงบประมาณ เพื่อการขยายโอกาสและขยายบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2535:62-63)

ได้มีนักการศึกษาทำการวิจัยเพื่อหาสาเหตุที่นักเรียนที่จบประถมศึกษาแล้วไม่ศึกษาต่อตามความมุ่งหมายของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการไม่ศึกษาต่อ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนต้องการให้นักเรียนช่วยงาน ผู้ปกครองยากจน ผู้ปกครองเกรงว่าจบแล้วจะไม่มีงานทำ ผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาและเด็กไม่อยากเรียน (สุขแก้ว คำสอน 2535 : ง)

ปัจจุบันประชากรส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับของประเทศ แต่อัตราการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังอยู่ในระดับต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมหรือกึ่งอุตสาหกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 9 ปี ดังนั้นจึงควรอย่างยิ่งที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้เรียนต่อกันมากขึ้น

เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 11 - 12 ปี ยังไม่สามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานตามที่กฎหมายกำหนดได้ ดังนั้นจึงควรขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้นเพื่อให้เด็กมีความรู้ความสามารถและอยู่ในวัยที่สอดคล้องกับกฎหมายแรงงานที่กำหนดไว้ ประการสำคัญอย่างหนึ่งคือ ความต้องการของตลาดแรงงานส่วนใหญ่ต้องการแรงงานที่มีคุณภาพ การศึกษาอย่างต่ำระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ความรู้ขั้นพื้นฐานเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จึงไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ผลจากสภาพ เศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมีผลกระทบโดยตรงต่อสภาพการดำรงชีวิตของเยาวชนและประชาชนโดยทั่วไปทั้งประเทศการที่จะให้ประชาชนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีมาตรฐานสูงขึ้น เป็นพลเมืองดีตามความมุ่งหวังของชาติ เยาวชนและประชาชนมีความจำเป็นต้องได้รับการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพและมีความสามารถเพียงพอที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว เศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองได้ จำเป็นที่จะต้องให้เยาวชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สูงขึ้นกว่าการศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับในปัจจุบัน

รัฐบาลในสมัยที่พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีได้เห็นความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งปรากฏในคำแถลงนโยบายด้านการศึกษาต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2531 (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533:12) ว่า "... เร่งรัดการส่งเสริมการอนุบาลชนบทการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา โดยจะจัดควบคู่กันไปกับการขยายการศึกษาภาคบังคับ และการเตรียมพื้นฐานอาชีพให้กับนักเรียนทุกระดับ เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานตลอดจนส่งเสริมศีลธรรมจริยธรรมและวินัยของนักเรียนและคนในชาติ เป็นพิเศษ."

สรุปสาระสำคัญของมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการขยายโอกาสทางการศึกษา (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 1-4)

ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2530 เห็นชอบในหลักการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2532 ให้ดำเนินการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่บังคับ และยึดหลักการสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล กำหนดสาระในการเรียนเป็น 3 ส่วน คือ วิชาการ วิชาชีพ และสมรรถภาพพื้นฐานให้ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนมาใช้ในการดำเนินงาน

ครั้งที่ 3 เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2532 มติคณะรัฐมนตรียืนยันการขยายโอกาสทางการศึกษาโดยไม่บังคับ โดยกำหนดหลักการว่า ในระบบโรงเรียนให้กรมสามัญศึกษาเป็นแกนดำเนินการตามรูปแบบที่ดำเนินการอยู่แล้วให้ขยายโรงเรียนมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้นโดยกรมต่าง ๆ ที่มีสถานการศึกษาให้ความร่วมมือ นอกโรงเรียนให้กรมการศึกษานอกโรงเรียนเป็นแกนดำเนินการประสานกับกรมอื่น ๆ ร่วมดำเนินการ ให้กรมวิชาการพิจารณาจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ในมติครั้งนี้ได้มีการเสนอแนวคิดใหม่เกี่ยวกับเรื่องการขยายโอกาสทางการศึกษาภาคบังคับด้วย

แนวคิดใหม่ เรื่องการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดให้มีการประชุมระดมความคิดเห็นโดยเชิญผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมพิจารณาแนวทาง เรื่องการขยายการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2533 ณ ห้องประชุมรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ

ผลการประชุมมีมติให้กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้จัดทำโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี แล้วนำโครงการเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งหากได้รับการอนุมัติก็สามารถดำเนินการได้ เพราะสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีกฎหมายพระราชบัญญัติจัดการศึกษาภาคบังคับรองรับอยู่แล้ว

แนวทางดังกล่าวสามารถใช้อำนวยความสะดวกให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สนองนโยบายรัฐบาลด้านการขยายการศึกษาได้อีกทางหนึ่งด้วย

ผู้เรียนที่พลาดโอกาสจากการศึกษาในระบบนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียนจะ เป็นผู้ดำเนินการต่อไปอีกตามแนวทางที่ดำเนินงานแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงได้จัดทำโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ เสนอต่อสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีพิจารณา เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2533 เพื่อขออนุมัติในหลักการดังนี้

1. ให้ขยายการศึกษาภาคบังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยประกาศในท้องที่ที่มีความพร้อม เป็นปี ๆ ไป

ทั้งนี้โดยให้มีกาแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง

2. ในระยะที่ดำเนินการแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการโครงการนำร่องขยายการศึกษา โดยยังไม่บังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยให้หน่วยงานดังกล่าวสามารถใช้งบประมาณที่ได้รับตามปกติได้

ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 มติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการให้ขยายการศึกษาภาคบังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยประกาศในท้องที่ที่มีความพร้อม เป็นปี ๆ ไป ให้มีการแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องโดยให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินการโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับต่อจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี โดยยังไม่บังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยไม่เก็บค่าเล่าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สนับสนุนพิจารณาถึงจุดใจ ให้ผู้ปกครองเรียนต่อในรูปแบบค่าชดเชย

สรุปได้ว่ามติคณะรัฐมนตรีทั้ง 4 ครั้ง ต้องการให้มีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อจากระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี เพื่อเป็นการขยายโอกาสให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาโดยยังไม่บังคับ โดยจัดให้มีโครงการนำร่องขึ้นใช้ก่อน

จากการที่รัฐบาลได้เห็นความจำเป็นที่ต้องมีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชากรให้สูงขึ้นจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเห็นชอบให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้น และต่อมาคณะรัฐมนตรีในคราวประชุมเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2533 เห็นชอบในหลักการให้มีการขยายการศึกษาภาคบังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยการประกาศในท้องที่ที่มีความพร้อม เป็นปี ๆ ไป ทั้งให้มีการแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง และในระหว่างที่ดำเนินการแก้ไขให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการโครงการนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับโดยยังไม่บังคับต่อไปอีก 3 ปี โดยให้ใช้งบประมาณที่ได้รับตามปกติ และในพื้นที่เขตชนบทซึ่งมีอัตราเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาค่อนข้างต่ำเนื่องจากความยากจนของผู้ปกครอง ให้พิจารณาถึงฐานะของผู้ปกครองและผู้อยู่ในความปกครองของตน เรียนต่อในรูปภาคพิเศษลักษณะหนึ่งด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 13) ได้กำหนดให้มีการโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์และรูปแบบการจัดดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำร่องขยายการศึกษาภาคบังคับในระบบโรงเรียน เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานขยายการศึกษาภาคบังคับต่อไปอีก 3 ปี
2. เพื่อให้นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีที่ศึกษาต่อในระบบโรงเรียนเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี
3. เพื่อศึกษาเจตคติของผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนต่อการขยายการศึกษาภาคบังคับ

รูปแบบการจัด

1. จัดดำเนินการเรียนการสอนแบบในระบบโรงเรียน โดยจัดในโรงเรียนประถมศึกษา
ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
2. นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อในโรงเรียนที่เปิดทำการสอนตาม
โครงการ หรือสมัครเข้าเรียนในโรงเรียนที่เปิดดำเนินการ
3. เป็นการจัดการศึกษาแบบให้เปล่า ผู้เข้าเรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายโดยให้รัฐเป็น
ผู้จัดงบประมาณ เพื่อสนองการทดลองตามโครงการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533 : 27) ได้สนองนโยบายการ
ขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสโดยทำการเปิดในโรงเรียนประถมศึกษาให้ทำการสอน
ระดับมัธยมศึกษา โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกโรงเรียนดังนี้

1. เปิดทำการสอนจังหวัดละอย่างน้อย 1 โรงเรียนอย่างมากไม่เกิน 3 โรงเรียน
โรงเรียนละไม่เกิน 2 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนห้องละ 30 - 40 คน จัดแบบสหศึกษา
2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจารณาคัดเลือกโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความ
พร้อม โดยเน้นโรงเรียนที่มีผลสำเร็จด้านการเรียนการสอนวิชาชีพ และให้นักเรียนมีรายได้
ระหว่างเรียน เป็นกรณีพิเศษ

โรงเรียนที่ได้รับคัดเลือกซึ่งอยู่ในเกณฑ์ได้ทำการเปิดสอนในปีการศึกษา 2533 มี
จำนวนทั้งสิ้น 119 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในส่วนภูมิภาค (72 จังหวัด)

ดังนั้น โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จึงมีความจำเป็นต่อนักเรียนที่
จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ได้เข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้
กับผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เข้ารับการศึกษาระดับที่สูงขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชาชน
ในประเทศตามนโยบายของรัฐบาล

จากการที่รัฐบาลได้เร่งรัดให้มีการขยายโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง โดยความรับ
ผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการ ให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติดำเนินงาน
จัดการเรียนการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จึงน่าจะเกิดอุปสรรคปัญหา
จากการดำเนินโครงการฯ จากการรายงานผลการศึกษาสภาพเบื้องต้น เกี่ยวกับการดำเนินงานของ
โรงเรียนโครงการนำร่องขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ พบข้อสังเกตบางประการ อาทิ อุปสรรค

การเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูที่สอนขาดประสบการณ์ในการสอนระดับมัธยมศึกษา และยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรอย่างชัดเจน รับภาระการสอนมากเกินไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2534 : 8-9)

ผู้วิจัยได้สนทนากับกถามปัญหาครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาที่ทำการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งครูผู้สอนมีประสบการณ์อยู่กับการสอนในระดับประถมศึกษา การที่ได้มาทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจึงมีปัญหา อาทิ การไม่เข้าใจหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา สื่อการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาไม่เพียงพอ งบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาเพียงบางส่วนเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อจะได้นำผลการวิจัยมาเป็นแนวทางให้ครูสังคมศึกษาได้แก้ไขปัญหาด้านการเรียนการสอนและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ในด้านต่อไปนี้คือ การใช้หลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอน นักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในด้าน

การใช้หลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน

ครูผู้สอน

นักเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาที่ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโรงเรียนละ 1 คน ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนโครงการขยายโครงการทางการศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเปิดสอนในปีการศึกษา 2533 จำนวนทั้งหมด 119 โรงเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ครูสังคมศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา ปีการศึกษา 2533

ปัญหาการเรียนการสอน หมายถึง อุปสรรคของครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรเพื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอน นักเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้แหล่งวิทยาการในชุมชน

โรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนแบบในระบบโรงเรียนโดยดำเนินการในโรงเรียนประถมศึกษาต่อจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อีก 3 ปี จัดการเรียนการสอนโดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง 2533 เป็นโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเปิดทำการสอนในปีการศึกษา 2533

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษาในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในโรงเรียนโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อเพิ่มสมรรถภาพทางการสอนของครูสังคมศึกษา
3. เป็นแนวทางสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อาจใช้ผลของการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาในวิชาสังคมศึกษา
4. เป็นแนวทางสำหรับงานวิจัยต่อไป